

WZAJEMNE POZNAWANIE SIĘ NARZECZONYCH W ŚWIETLE STRATEGII FOCCUS. MOŻLIWOŚCI ZASTOSOWANIA DUSZPASTERSKIEGO

Wstęp

Strategia pomagania parze w otwartym komunikowaniu się, zrozumieniu oraz badaniu [Facilitating Open Couple Communication, Understanding and Study] – FOCCUS została opracowana w 1985 roku przez trzech konsultantów małżeńskich i rodzinnych w Stanach Zjednoczonych Ameryki: B. Markey, M. Micheletto oraz A. Becker³². Użytkiwany w inwentarzu wynik pozwala pozyskać informację na temat obszarów życia narzeczeńskiego, które należy szczegółowo przeanalizować, aby skuteczniej pomagać parom przygotowującym się do zawarcia małżeństwa. Przeobrażenia cywilizacyjne dokonujące się w dzisiejszych czasach wymagają ciągle nowego spojrzenia na małżeństwo i przygotowania do jego zawarcia. Pojawiają się pytania problemowe, które wymagają klarownych odpowiedzi:

- 1) Czy strategię typu FOCCUS³³ mogą być przydatne we wzajemnym poznawaniu się nupturientów w krótkim czasie przed zawarciem sakramentu małżeństwa?
- 2) Które umiejętności narzeczeńskiego życia czynić priorytetem, aby minimalizować potencjalne zagrożenia w życiu małżeńskim?
- 3) Na ile wskazane byłoby poszerzać przygotowanie bezpośrednie do zawarcia małżeństwa o konieczność lepszego wzajemnego poznania się nupturientów w kontekście znajomości uzasadnień wyboru współmałżonka?³⁴

³¹ Ks. dr hab. Sławomir Bukalski dr nauk humanistycznych w zakresie psychologii, hab. z nauk teologicznych w zakresie teologii pastoralnej; Uniwersytet Szczeciński, Wydział Teologiczny (Katedra Pedagogiki i Psychologii). Zainteresowania naukowe dotyczące jakości narzeczeństwa i małżeństwa, problematyka sekt, podatności młodzieży na oddziaływania grup kulturowych. Dane do korespondencji: ul. Spokojna 29a/5, 73-110 Stargard Szczeciński, e-mail: slawekb@list.pl.

³² B. Markey, M. Micheletto, *Facilitating Open Couple Communication, Understanding and Study (FOCCUS)*, Omaha 2000; *The FOCCUS Pre-Marriage Inventory*, <http://www.foccusinc.com/foccus-inventory.aspx> (dostęp 05.11.2014).

³³ J.H. Larson, K. Newell, G. Topham, S. Nichols, *A review of three comprehensive premarital assessment questionnaires*, „Journal of Marital and Family Therapy” (2002), nr 2, s. 233-239. Artykuł prezentuje i porównuje trzy znane kwestionariusze dotyczące przygotowania do małżeństwa. Pozwalają one osobom przygotowującym się do małżeństwa podnosić jakość tego przygotowania. Wspomniane kwestionariusze to: the Premarital Preparation and Relationship Enhancement (PREPARE), the Facilitating Open Couple Communication, Understanding and Study (FOCCUS) oraz the Relationship Evaluation (RELATE).

³⁴ A. Stępnia-Luczywek, *Uwarunkowania szczęścia małżeńskiego*, „Problemy Rodziny” (1997), nr 5-6, s. 13-19. Autorka, nawiązując do rozważań teoretycznych oraz do prac badawczych innych autorów,

- 4) Czy w kontekście wiedzy, iż umiejętności komunikowania są istotnym wyznacznikiem jakości przyszłego związku małżeńskiego³⁵, ten właśnie aspekt narzeczeństwa czynić szczególnym obszarem doskonalenia?

1. Nauczanie Kościoła katolickiego dotyczące konieczności przygotowania się do zawarcia sakramentu małżeństwa

Podstawą biblijną wskazującą na szczególną ważność małżeństwa są teksty zarówno ze Starego, jak i Nowego Testamentu. Można przywołać choćby dwa biblijne uzasadnienia: „Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem” (Rdz 2,24); „Co więc Bóg złączył, tego człowiek niech nie rozdziela!” (Mk 10,9).

Małżeństwo i rodzina od początku istnienia Kościoła katolickiego zajmowały ważne miejsce w działalności duszpasterskiej. Podniesienie przez Chrystusa małżeństwa do godności sakramentu oraz określanie rodziny chrześcijańskiej mianem „Kościół domowego” jest swoistym zobowiązaniem do objęcia małżeństwa szczególną troską. Sobór Watykański II bardzo wyraźnie i jednoznacznie wyróżnił małżeństwo jako istotne miejsce wręcz uszczęśliwiania osoby: „Szczęście osoby i społeczności ludzkiej oraz chrześcijańskiej wiążą się ściśle z pomyślną sytuacją małżeństwa i rodziny”³⁶. Duszpasterstwo rodzin podejmowane przez Kościół katolicki jest wyrazem szczególnej troski tegoż Kościoła o małżeństwo. Doprecyzowując należy dodać, że chodzi tu o tzw. duszpasterstwo nadzwyczajne. Ono bowiem adresowane jest do narzeczonych. Mamy tu na uwadze „działalność zbawczą Kościoła zaadresowaną do określonych grup i tych osób w danym środowisku, które ze względu na warunki życia i ich szczególne potrzeby religijne nie mogą dostatecznie korzystać z duszpasterstwa zwyczajnego. Duszpasterstwo nadzwyczajne powinno być dostosowane do poziomu duchowego,

wskazuje na trzynaście czynników, którymi zazwyczaj kierują się osoby przy wyborze współmałżonka: miłość, szczęście, wspólne zainteresowania, podobne usposobienie partnerów, potrzeba stabilizacji życiowej, czas trwania znajomości, atrakcyjność fizyczna, satysfakcja seksualna, status społeczno-ekonomiczny partnera, „ucieczka w małżeństwo”, wzór własnego rodzica, chęć lub fakt posiadania potomstwa, oczekiwania określonych właściwości zachowania się każdego z partnerów.

³⁵ T. Rostowska, *Komunikacja w rodzinie jako uwarunkowanie jakości życia*, w: *Człowiek u progu trzeciego tysiąclecia. Zagrożenia i wyzwania*, red. M. Plopa, t. 2, Elbląg 2007, s. 277; I. Ulfik-Jaworska, *Psychospołeczne aspekty narzeczeństwa. Przegląd badań prowadzonych pod kierunkiem Profesor Marii Braun-Galkowskiej*, w: *Dalej w tę samą stronę. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Marii Braun-Galkowskiej*, red. I. Ulfik-Jaworska, A. Gała, Lublin 2012, s. 92-100; M. Weryszko, *Jakość komunikacji między narzeczonymi a poziom ich zadowolenia ze związku małżeńskiego. Badania podłużne*, w: *Dalej w tę samą stronę. Księga Jubileuszowa...*, s. 157-167; M. Weryszko, *Wpływ komunikacji w narzeczeństwie na zadowolenie z małżeństwa*, w: *Wartości w rodzinie: ciągłość i zmiana*, red. W. Muszyński, Toruń 2010, s. 131; B. Harwas-Napierała, *Komunikacja interpersonalna i jej kształtowanie jako istotny wymiar jakości życia rodziny*, w: *Jakość życia rodzinnego. Wybrane zagadnienia*, red. T. Rostowska, Łódź 2006, s. 29-42; P. Budzyna-Dawidowski, *Komunikacja w rodzinie*, w: *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*, red. B. de Barbaro, Kraków 1999, s. 56-68; H.L. Rausch, A.C. Greif, J. Nugent, *Communication in Couples and Families*, w: *Contemporary Theories About the Family*, red. W.R. Burr, R. Hill, F.I. Nye, I.L. Reiss, t. 1, New York, London 1979, s. 468-486.

³⁶ Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”*, (KDK) nr 47, w: *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań 2002, s. 526-606.

intelektualnego, do wieku i zawodu oraz szczególnych potrzeb ludzi³⁷. Papież Paweł VI określił duszpasterstwo rodzin jako „najpilniejsze posłannictwo, najważniejsze dzieło i obowiązek w naszych czasach”³⁸. Również bardzo jednoznacznie swoją troskę o małżeństwo i rodzinę wyraża Jan Paweł II, który w adhortacji apostolskiej *Familiaris consortio* stwierdza: „Trzeba podjąć każdy wysiłek, ażeby zorganizować i rozwinąć duszpasterstwo rodzin (...), bo przyszłość ewangelizacji zależy w wielkiej mierze od Kościoła domowego”³⁹. Jeszcze nieco inny charakter nauczania Kościoła katolickiego dotyczący małżeństwa akcentuje Katechizm Kościoła Katolickiego. Ten dokument obowiązujący w całym Kościele wskazuje, że sprawą pierwszorzędnej wagi jest przygotowanie do małżeństwa, aby małżeńskie „tak” było aktem wolnym i odpowiedzialnym oraz aby przymierze małżeńskie miało solidne i trwałe podstawy ludzkie i chrześcijańskie⁴⁰. Przygotowanie do zawarcia małżeństwa jest również mocno podkreślane przez Jana Pawła II: „Kościół winien popierać lepsze i intensywniejsze programy przygotowania do małżeństwa, ażeby wyeliminować, na ile to możliwe, trudności, z którymi boryka się tyle małżeństw, a bardziej jeszcze po to, aby stworzyć pozytywne warunki do powstawania i dojrzewania udanych małżeństw. Przygotowanie do małżeństwa należy pojmować i urzeczywistniać jako proces stopniowy i ciągły. Składa się ono z trzech podstawowych etapów, którymi są: przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie”⁴¹.

W nawiązaniu do nauczania Kościoła katolickiego, do nauczania papieża, Kościół katolicki w Polsce bardzo mocno podjął naukę dotyczącą przygotowania młodych ludzi do zawarcia sakramentu małżeństwa. W Polsce zostało opublikowanych kilka istotnych dokumentów określających zasady i zadania duszpasterstwa rodzin. W 1969 r. ukazała się I Instrukcja Episkopatu Polski dla duchowieństwa o przygotowaniu wiernych do sakramentu małżeństwa i o duszpasterstwie rodzin. W 1975 r. ogłoszono II Instrukcję Episkopatu Polski dotyczącą przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego. W 1986 r. ukazała się III Instrukcja Episkopatu Polski o przygotowaniu do zawarcia małżeństwa w Kościele katolickim.

Szczególnie ważnym dokumentem, wpisującym się w troskę Kościoła w Polsce o małżeństwo i rodzinę, jest ⁴² opublikowane w 2003 r. przez Komisję Episkopatu Polski. Dokument ten precyzuje między innymi zadania związane z bezpośrednim przygotowaniem narzeczonych do sakramentu małżeństwa. Pierwszym zadaniem jest spotkanie z duszpasterzem w kancelarii parafialnej. Kolejne etapy to: katechezy

³⁷ R. Kamiński, *Duszpasterstwo nadzwyczajne*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, Lublin 2006, s. 209.

³⁸ Paweł VI, *Encyklika papieża Pawła VI „Humanae vitae” o zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego* (HV), Wrocław 1994, nr 20.

³⁹ Jan Paweł II, *Adhortacja apostolska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym „Familiaris consortio”* (FC) (22.11.1981), w: Sobór Watykański II, *Posoborowe dokumenty Kościoła katolickiego o małżeństwie i rodzinie*, red. K. Lubowicki, t. 1, Kraków 1999, nr 65.

⁴⁰ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994, nr 1632.

⁴¹ FC, nr 66.

⁴² Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin (01.05.2003)*, Warszawa 2003.

przedślubne, spotkania w parafialnej poradni rodzinnej, spowiedź przedślubna oraz rozmowa duszpasterska z kapłanem⁴³.

Mając na uwadze nauczanie Kościoła katolickiego i wskazania Episkopatu Polski, trzeba zadać pytanie, czy ten proces przygotowania do małżeństwa, a zwłaszcza możliwość poznawania się nupturientów, można jeszcze bardziej optymalizować? Statystyki ostatnich lat pokazują bowiem, że liczba rozwodów w Polsce w stosunku do zawieranych małżeństw stale rośnie. W roku 2007 zanotowano 66,6 tys. rozwodów, co stanowiło 26,8% liczby nowo zawartych małżeństw. W kolejnych latach ten wskaźnik procentowy wzrastał. Rok 2008: 65,5 tys. rozwodów (25,4%); rok 2009: 71,8 tys. rozwodów (28%); rok 2010: 61,3 tys. rozwodów (26,8%); rok 2011: 64,6 tys. rozwodów (31,3%); rok 2012: 64,4 tys. rozwodów (31,6%); rok 2013: 66 tys. rozwodów (36,4%)⁴⁴. Trzy główne przyczyny rozwodów to tzw. niezgodność charakterów, zdrada małżeńska oraz uzależnienia. Wszystkie mają swój początek w narzeczeństwie⁴⁵. Inne przyczyny rozwodów to przemoc w rodzinie, naganny stosunek do rodziny, problemy finansowe, niemożność posiadania dzieci, choroby psychiczne, niedojrzałości psychospołeczne, różnice światopoglądowe.

2. Strategia FOCCUS jako pomoc nupturientom w przygotowaniu do zawarcia małżeństwa

Na samym początku niniejszych rozważań na temat strategii FOCCUS należy zauważyć, iż strategia ta nie ma polskiej wersji językowej i polskiej standaryzacji. Nie może być więc stosowana w Polsce jako wiarygodne narzędzie służące pomaganiu narzeczonemu we wzajemnym poznawaniu się. Może jednak stanowić punkt odniesienia w porównywaniu obszarów, które nupturienti powinni jednak przepracować, przygotowując się do zawarcia związku małżeńskiego. Strategia FOCCUS, choć nie jest kwestionariuszem czy testem psychologicznym, posiada swoje wskaźniki psychometryczne: rzetelności wewnętrznej (wskaźniki w poszczególnych podskalach wahają się od 0,86 do 0,98) oraz trafności teoretycznej. Są one także zadowalające. Inwentarz posiada również swoją wartość predykcyjną. W badaniach podłużnych nad parami pozostającymi w związku małżeńskim przez okres od czterech do pięciu lat stwierdzono, że inwentarz skutecznie zaklasyfikował usatysfakcjonowane oraz nieusatysfakcjonowane pary na poziomie około 80%. Wszystkie badane pary odpowiadają na 156 pytań, a całkowity czas wypełnienia inwentarza wynosi 45 do 60 minut. Narzędzie to pomaga nupturientom dowiedzieć się więcej o sobie, pomaga im lepiej poznać się jako para, pozwala diagnozować zarówno mocne, jak i słabe strony wzajemnej relacji. Inwentarz FOCCUS pozwala diagnozować następujące sfery życia pary narzeczeńskiej:

⁴³ Tamże, nr 27.

⁴⁴ Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik Demograficzny*, http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/rs_rocznik_demograficzny_2013.pdf (dostęp 05.11.2014).

⁴⁵ Szerzej na ten temat oraz uzasadnienie tego stwierdzenia zob. S. Bukalski, *Style przywiązaniowe nupturientów oraz inne czynniki psychologiczne jako predyktory jakości narzeczeństwa. Analiza empiryczna*, Szczecin 2013, s. 113-117.

A) Dopasowanie⁴⁶:

- Oczekiwania na temat stylu życia. Styl życia jest sposobem jego przeżywania, oczekiwaniami związanymi z rodziną, z karierą zawodową, z życzeniami i marzeniami, ze światem wartości. Nupturienti określają swoje oczekiwania w odniesieniu do roli męża i żony.
- Przyjaciele i zainteresowania. Para uświadamia sobie, jaką rolę odgrywają wspólni znajomi i przyjaciele, jakie jest znaczenie ich osobistych przyjaciół dla funkcjonowania związku.
- Dopasowanie osobowościowe. Inwentarz pozwala parze poznać podstawowe podobieństwa i różnice w dwóch typach osobowości oraz pozwala przewidzieć, w jaki sposób ich dwie osobowości mogą współdziałać.
- Zagadnienia osobiste. Niniejsza część jest przeznaczona do udzielenia pomocy parom w badaniu problemów osobistych. Problemy te zostały wcześniej przez samych nupturientów zidentyfikowane (np. uzależnienia). Postawy, wyobrażenia lub zachowania, które ujawniają się w tej części, uważane są zawsze jako potencjalne zagrożenia.

B) Umiejętności⁴⁷:

- Komunikacja interpersonalna. Inwentarz pozwala poznać badanym osobom własne umiejętności komunikacji interpersonalnej z uwzględnieniem ograniczeń: niezdolności do uzdrawiania relacji, do pogodzenia się, obawy związane ze zranieniem przez drugą osobą, unikanie konfliktów oraz braki komunikacyjne.
- Rozwiązywanie problemów. Poznawanie własnych umiejętności zachowań w sytuacjach problemowych, zrozumienie swoich postaw i wzorów związanych z rozwiązywaniem konfliktów. Narzeczeni potrzebują znaleźć wzajemne akceptowalne sposoby radzenia sobie z problemami.

C) Czynniki wiążące⁴⁸:

- Religia i wartości. Poziom satysfakcji małżeńskiej jest wyższy, gdy osoby stwierdzają, że religia/ duchowość/ system wartości są czynnikiem wiążącym. Gdy te sfery życia są istotne dla jednej osoby, wówczas mogą one wyraźnie wpływać zarówno pozytywnie, jak i negatywnie na przyszłe stosunki małżeńskie. Mogą być więc z jednej strony źródłem umacniania więzi, ale z drugiej strony mogą być źródłem znacznych konfliktów.
- Rodzicielstwo. Ten obszar narzeczeńskiego życia związany jest ze szczególną i wielką odpowiedzialnością. Przyszłe małżeństwo wiąże się z wyjątkowymi wymaganiami dotyczącymi rodzicielstwa.
- Rozszerzona rodzina. Pary wnoszą do małżeństwa nie tylko siebie, ale też rodziny, z których pochodzą. Ta część inwentarza ułatwia rozumienie wpływu własnych rodzin jako pozytywnego czynnika wiążącego. Narzeczeni dostrzegają swoje rodziny pochodzenia nie jako dobre czy złe, ale jako specjalne dary, aby pomóc utworzyć swoją nową rodzinę.

⁴⁶ B. Markey, M. Micheletto, *Facilitating Open Couple...*, s. 16-21.

⁴⁷ Tamże, s. 22-31.

⁴⁸ Tamże, s. 33-53.

- Seksualność. Aspekt seksualności jest uznawany za jeden z ważniejszych czynników wiążących w małżeństwie. Postawy rodzinne, negatywne doświadczenia, dysfunkcyjne oczekiwania społeczne, zahamowania, obawy, lęki, dominacja w sferze seksualnej, wszystko to wywiera wpływ na jakość związku. Wzmocnienie dobrych oczekiwań i postaw seksualnych (pozytywnych i dojrzałych zachowań) jest celem tej części inwentarza.
- Finanse. Wspólne planowanie finansowe oraz podejmowane decyzje mogą być kluczowym małżeńskim czynnikiem wiążącym zaufanie oraz wspólne życie. Zagadnienia finansowe mogą jednak wywoływać także problemy małżeńskie. Przy czym nie chodzi o konkretne rozwiązania materialne, ale o ukrytą orientację wartościującą wobec środków finansowych, którą ujawniają partnerzy związku. Inwentarz ułatwia parze nie tylko umiejętność dobrej komunikacji w rozwiązywaniu problemów finansowych, ale też badanie postawy wobec wartości materialnych.

D) Integratory⁴⁹:

- Gotowość. Ta część inwentarza pozwala pomóc narzeczonemu w skoncentrowaniu się na swojej gotowości do małżeństwa w obecnej chwili. Chodzi o odpowiedź na pytania – jak wolna i samodzielna jest decyzja pary odnośnie małżeństwa, jak świadomi są tej decyzji i jak otwarci są na to, co wynika z zawarcia małżeństwa?
- Umowa małżeńska. Zobowiązanie małżeńskie, przysięga małżeńska zobowiązuje do poszukiwania bezgranicznej, bezkompromisowej miłości wzajemnej. Chodzi tu o postawę wierności w obliczu potencjalnych trudności i możliwość rozwoju, angażowanie osoby do ciągłego trwania przy wybranym partnerze w kolejnych fazach życia.

E) Kategorie podsumowujące⁵⁰:

- Indykatory kluczowych problemów. Autorzy inwentarza wybrali te pozycje, które uważają, że będą często kluczowymi indykatorami problemów. Powinny być one zawsze starannie przedyskutowane. Szczególnej uwagi wymagają stwierdzenia, w których badana osoba odpowiada, iż nie jest pewna lub nie zgadza się z drugą osobą. Tego typu odpowiedzi mogą być obszarami potencjalnych problemów i powinny być zawsze poważnie potraktowane.
- Rodzina pochodzenia. Informacje na temat rodziny pochodzenia, które każda ze stron posiada i wnosi w nowy związek, są uznawane za kluczowe dla jakości funkcjonowania pary.
- Podwójna kariera – zaangażowanie. Osoby wchodzące w małżeństwo wykonują pracę przynoszącą dochód. Ta rzeczywistość wpływa na każdy obszar życia pary: decyzje na temat pieniędzy, wspólnie spędzany czas, wychowywanie dzieci, prowadzenie gospodarstwa domowego, decydowanie o tym, gdzie mieszkać, na przyjaciół i znajomych, wartości itp.

⁴⁹ Tamże, s. 53-61.

⁵⁰ Tamże, s. 62-74.

F) Zagadnienia specjalne⁵¹:

- Małżeństwo międzywyznaniowe. Związek taki wyznacza szczególne zadania. Pary międzywyznaniowe są wezwane do praktykowania w codziennym życiu odkrywania prawdy, aby istniejące różnice czynić darem umacniającym związek. W związku małżeńskim nie sama zgodność wierzeń, religii, duchowości jest czynnikiem wiążącym, ale bardziej umiejętność konstruktywnego radzenia sobie ze swoimi problemami natury religijnej czyni małżeństwo silniejszym i bardziej satysfakcjonującym.
- Powtórne małżeństwo. Osoby powtórnie wstępujące w związek małżeński (niezależnie od tego, czy poprzednie małżeństwo zakończyło się rozwodem, czy śmiercią) wnoszą pewne specjalne zagadnienia pozytywne lub negatywne do takiego związku. Zagadnienia te muszą być rozpoznane i przeanalizowane przed małżeństwem: obowiązki związane z gospodarstwami domowymi, zasobami pieniężnymi, obowiązkami finansowymi oraz obowiązkami związanymi z dziećmi.
- Związek kohabitujący. Wiele par rozpoczyna przygotowanie swojego małżeństwa po okresie życia razem. Niezależnie od przyczyny wspólnego zamieszkania przed zawarciem małżeństwa pary muszą być świadome specjalnych potrzeb, które wnoszą do procesu przygotowania się do małżeństwa. Liczne badania wskazują, że pary, które mieszkają razem przed małżeństwem, są bardziej narażone na niezadowolenie po pobraniu niż te, które takiej praktyki nie podejmowały.

Zakończenie

W nawiązaniu do nauczania Kościoła katolickiego dotyczącego przygotowania nupturientów do zawarcia związku małżeńskiego wyłania się wręcz konieczność wzajemnego ich poznawania się w różnych sferach wspólnego życia. Przedstawiona strategia FOCCUS jest interesującą propozycją pozwalającą narzeczonym dokładniej i obiektywniej poznać zarówno mocne, jak i słabe strony osobistego życia. Strategia pozwala nabywać umiejętności wspólnego rozwiązywania problemów oraz komunikacji interpersonalnej. Te dwa obszary są najbardziej predyktywnymi wskaźnikami jakości przyszłego związku. Postulatem w pracy duszpasterskiej z narzeczonymi jest konieczność kształtowania u nupturientów religijności dojrzałej/ personalnej/ wewnętrznej. Tylko taka religijność jest bowiem gwarantem wyższej jakości przyszłego życia małżeńskiego. Należy także dążyć do kształtowania postawy, w której życie sakramentalne (zwłaszcza spowiedź i komunie święta) są codziennością życia, a nie sytuacjami sporadycznym, odświętnymi.

Wyzwaniem duszpasterskim w aktualnym czasie jest przygotowanie podobnej strategii w polskiej rzeczywistości jak istniejąca strategia FOCCUS w amerykańskiej wersji. Należy dodać, że chodzi o narzędzie spełniające istotne warunki psychometryczne: trafności, rzetelności, stałości, predyktywności. Taka strategia diagnozująca

⁵¹ Tamże, s. 74-84.

i umożliwiającą pomoc nupturientom mogłaby być zastosowana w ostatnim etapie przygotowania do zawarcia małżeństwa, czyli w przygotowaniu bezpośrednim.

Optymalizacja poznawania swojego życia powinna także zmierzać do uświadomienia nupturientom głównych zagrożeń życia małżeńskiego: tzw. niezgodności charakterów, zdrady małżeńskiej oraz o uzależnień. Informacja o tych najczęstszych przyczynach rozwodów mających swój początek w okresie przedmałżeńskim jawi się jako konieczność. Narzeczeni powinni o tych zagrożeniach wiedzieć przed małżeństwem⁵².

Czas bezpośredniego przygotowania do sakramentu małżeństwa to także szczególna okazja do kształtowania postawy miłości rozumianej jako współrozumienie, współodczuwanie, współdziałanie. Tylko proporcja w tych sferach funkcjonowania świadczy o miłości pełnej.

Powodzenie związku małżeńskiego nie zależy przede wszystkim od zgodności cech osobowości nupturientów (teoria podobieństwa) lub od rozbieżności tych cech (teoria dopełnienia), ale zdecydowanie bardziej od zdolności do osobistego rozwoju. Ta umiejętność powinna towarzyszyć nupturientom już w narzeczeństwie i musi być im uświadamiana.

Bibliografia

- Budzyna-Dawidowski P., *Komunikacja w rodzinie*, w: *Wprowadzenie do systemowego rozumienia rodziny*, red. B. de Barbaro, Kraków 1999, s. 56-68.
- Bukalski S., *Style przywiązaniowe nupturientów oraz inne czynniki psychologiczne jako predyktory jakości narzeczeństwa. Analiza empiryczna*, Szczecin 2013.
- Bukalski S., *Zagrożenia trwałości małżeństwa pojawiające się w okresie przedmałżeńskim. Duszpasterska pomoc Kościoła*, w: *Od małżeństwa do społeczeństwa. Wybrane zagadnienia z nauki społecznej Kościoła*, red. E. Kucharska, R. Nęcek, Kraków 2013, s. 41-64.
- Główny Urząd Statystyczny, *Rocznik Demograficzny*, http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/rs_rocznik_demograficzny_2013.pdf.
- Harwas-Napierała B., *Komunikacja interpersonalna i jej kształtowanie jako istotny wymiar jakości życia rodziny*, w: *Jakość życia rodzinnego. Wybrane zagadnienia*, red. T. Rostowska, Łódź 2006, s. 29-42.
- Jan Paweł II, *Adhortacja apostołska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym „Familiaris consortio” (22.11.1981)*, w: *Sobór Watykański II, Posoborowe dokumenty Kościoła katolickiego o małżeństwie i rodzinie*, red. K. Lubowicki, t. 1, Kraków 1999, nr 65.
- Kamiński R., *Duszpasterstwo nadzwyczajne*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, Lublin 2006, s. 209-212.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994.

⁵² Szerzej i bardziej szczegółowo na powyższy temat zobacz S. Bukalski, *Style przywiązaniowe nupturientów oraz inne czynniki psychologiczne jako predyktory jakości narzeczeństwa. Analiza empiryczna*, Szczecin 2013, s. 111-118; S. Bukalski, *Zagrożenia trwałości małżeństwa pojawiające się w okresie przedmałżeńskim. Duszpasterska pomoc Kościoła*, w: *Od małżeństwa do społeczeństwa. Wybrane zagadnienia z nauki społecznej Kościoła*, red. E. Kucharska, R. Nęcek, Kraków 2013, s. 41-64.

- Larson J.H., Newell K., Topham G., Nichols S., *A review of three comprehensive premarital assessment questionnaires*, „Journal of Marital and Family Therapy” (2002), nr 2, s. 233-239.
- Markey B., Micheletto M., *Facilitating Open Couple Communication, Understanding and Study (FOCCUS)*, Omaha 2000.
- Paweł VI, *Encyklika papieża Pawła VI „Humanae vitae” O zasadach moralnych w dziedzinie przekazywania życia ludzkiego* (HV), Wrocław 1994.
- Rada ds. Rodziny Konferencji Episkopatu Polski, *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin (01.05.2003)*, Warszawa 2003.
- Rausch H.L., Greif A.C., Nugent J., *Communication in Couples and Families*, w: *Contemporary Theories About the Family*, red. W.R. Burr, R. Hill, F.I. Nye, I.L. Reiss, t. 1, New York, London 1979, s. 468-486.
- Rostowska T., *Komunikacja w rodzinie jako uwarunkowanie jakości życia*, w: *Człowiek u progu trzeciego tysiąclecia. Zagrożenia i wyzwania*, red. M. Płopa, t. 2, Elbląg 2007, s. 277-299.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”*, w: *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, Poznań 2002, s. 526-606.
- The FOCCUS Pre-Marriage Inventory*, <http://www.foccusinc.com/foccus-inventory.aspx>.
- Ulfik-Jaworska I., *Psychospołeczne aspekty narzeczeństwa. Przegląd badań prowadzonych pod kierunkiem Profesor Marii Braun-Galkowskiej*, w: *Dalej w tę samą stronę. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Marii Braun-Galkowskiej*, red. I. Ulfik-Jaworska, A. Gała, Lublin 2012, s. 89-111.
- Weryszko M., *Jakość komunikacji między narzeczonymi a poziom ich zadowolenia ze związku małżeńskiego. Badania podłużne*, w: *Dalej w tę samą stronę. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesor Marii Braun-Galkowskiej*, red. I. Ulfik-Jaworska, A. Gała, Lublin 2012, s. 157-167.
- Weryszko M., *Wpływ komunikacji w narzeczeństwie na zadowolenie z małżeństwa*, w: *Wartości w rodzinie: ciągłość i zmiana*, red. W. Muszyński, Toruń 2010, s. 131-141.

Streszczenie

Od kilku lat zauważa się systematycznie pogarszające się statystyki dotyczące rozwodów. W Polsce co trzecie małżeństwo rozpada się. Próba zaradzenia tej sytuacji jest podnoszenie jakości przygotowania narzeczonych do sakramentu małżeństwa.

W pierwszej części artykułu przedstawiona została nauka Kościoła katolickiego dotycząca przygotowania do zawarcia małżeństwa. Konstruowane w tym celu specjalistyczne programy powinny pomagać nupturientom we wzajemnym poznawaniu się oraz stwarzać pozytywne warunki do powstawania udanych małżeństw.

W drugiej części artykułu zaprezentowana została strategia FOCCUS. Narzędzie to pomaga nupturientom dowiedzieć się więcej o sobie, pomaga im lepiej poznać się jako para, pozwala diagnozować zarówno mocne, jak i słabe strony wzajemnej relacji poprzez analizę różnych sfer życia narzeczeńskiego.

Ostatnia część artykułu to sugestie pastoralne. Nabywanie przez narzeczonych umiejętności wspólnego rozwiązywania problemów oraz podnoszenie jakości komunikacji interpersonalnej jawi się jako wyzwanie pastoralne. Te dwa obszary są bowiem najbardziej predyktywnymi wskaźnikami jakości przysłego związku.

Słowa kluczowe: narzeczeństwo, przygotowanie do małżeństwa, jakość związku narzeczeńskiego

Summary

GETTING TO KNOW EACH OTHER BY AN ENGAGED COUPLE IN THE LIGHT OF FOCCUS STRATEGY IN THE PASTORAL APPLICABILITY

Over recent years it is observed the deterioration of divorce statistics. In Poland every third marriage falls apart. In order to remedy the situation, the quality of marriage preparation for engaged couples should be raised.

In the first part of the article, the author presents the Catholic Church teaching concerning the preparations for a marriage. The specialist, designed for this purpose, programs should help nupturients to get to know each other and create favourable conditions for entering into happy marriages.

In the second part of the article, the FOCCUS strategy is presented. The tool helps nupturients to learn more about each other and to explore their relationships. Moreover, it enables them to diagnose the strengths and weaknesses in their relationships thanks to the analysis of the various spheres of the engagement period.

The last part of the article concerns pastoral suggestions. Acquiring by nupturients the abilities to solve problems together and raising the quality of their interpersonal communication seems to be the pastoral challenges. The two areas are the most predictive indicators of the future marriage quality.

Keywords: engagement, preparation for marriage, quality of an engagement period